

Použití svobodného softwaru v českých knihovnách

Václav Jansa

**Ústav informačních studií a knihovnictví,
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze**

vaclav.jansa@gmail.com

Cíl výzkumu

- **zjistit, jak české knihovny v praxi používají svobodný software**
- **zjistit, jaké k němu zaujímají postoje**

Oslovené knihovny

- všechny aktivní (nezrušené) knihovny se záznamem v **bázi ADR** NK ČR k 16. 5. 2015
- (**adresář MK ČR** nevyužit z důvodu absence elektronických kontaktů na knihovny)
- žádost o vyplnění dotazníku zaslána na celkem 1 989 e-mailů
- úspěšně byla žádost doručena na 1 859 adres (respektive nebyla hlášena nedoručitelnost zprávy)

Zpřístupnění dotazníku

- **dotazník byl zpřístupněn od 8. do 30. 6. 2015**
- **8. 6. 2015 byla odeslána první výzva k vyplnění dotazníku**
- **25. 6. 2015 byla odeslána druhá výzva k vyplnění dotazníku (pouze ovšem knihovnám, které dotazník ještě nevyplnily nebo jej začaly vyplňovat, ale vyplňování nedokončily a dotazník neodeslaly)**

Softwarové zabezpečení výzkumu

- první návrh dotazníku byl zpracován v Google Forms
- výsledná podoba byla vytvořena ve svobodném softwaru **LimeSurvey**
- každý oslovený respondent měl přiděleno vlastní URL pro vyplnění průzkumu
- e-mail s výzvou k účasti ve výzkumu měl personalizovaný obsah (sigla knihovny)

Skupiny otázek v dotazníku

- **správa softwaru a hardwaru**
- **používaný knihovní software**
- **komunikace s ostatními uživateli knihovního softwaru**
- **zavedení knihovního softwaru**
- **změna knihovního softwaru**
- **zahrnutí svobodného softwaru**
- **volba softwaru**

Skupiny otázek v dotazníku

- počítače pro čtenáře
- Váš pracovní počítač
- Vaše vlastní zkušenosti se svobodným softwarem
- Váš názor na nasazení svobodného softwaru ve Vaší knihovně
- Komentář
- Dotazník vyplnil(a)

Celkový počet odpovědí

- **dotazník začalo vyplňovat celkem 1 341 oslovených**
- **z toho dotazník skutečně dovyplnilo a odeslalo 836 oslovených**
- **celkem získáno:**
 - 411 odpovědí z veřejných knihoven
 - 417 odpovědí z odborných knihoven
 - 8 odpovědí, které budou teprve zařazeny (zpracovány)

Výsledky za veřejné knihovny

- **jedná se prozatím o předběžné výsledky, všechna data nejsou zatím zpracována**
- **je třeba počítat s tím, že ve finální zprávě o výsledcích, která teprve bude připravena a zveřejněna, mohou ještě nastat zpřesnění**

Správa serverů

Uved'te prosím, kdo má ve Vaší knihovně na starosti správu následujícího softwaru/hardware: [server(y)]	Počet	Procentuální podíl
pracovníci knihovny	28	7
někdo jiný	289	70
zčásti pracovníci knihovny, zčásti někdo jiný	66	16
nevím	7	2
nikdo, tento software/hardware nepoužíváme	21	5
celkem	411	100

Správa počítačové sítě

Uvedte prosím, kdo má ve Vaší knihovně na starosti správu následujícího softwaru/hardware: [počítačová síť]	Počet	Procentuální podíl
pracovníci knihovny	38	9
někdo jiný	291	71
zčásti pracovníci knihovny, zčásti někdo jiný	67	16
nevím	1	0
nikdo, tento software/hardware nepoužíváme	14	3
celkem	411	100

Správa pracovních stanic

Uved'te prosím, kdo má ve Vaší knihovně na starosti správu následujícího softwaru/hardware: [pracovní stanice]	Počet	Procentuální podíl
pracovníci knihovny	113	27
někdo jiný	171	42
zčásti pracovníci knihovny, zčásti někdo jiný	103	25
nevím	16	4
nikdo, tento software/hardware nepoužíváme	8	2
celkem	411	100

Správa knihovního softwaru

Uved'te prosím, kdo má ve Vaší knihovně na starosti správu následujícího softwaru/hardware: [knihovní software]	Počet	Procentuální podíl
pracovníci knihovny	86	21
někdo jiný	185	45
zčásti pracovníci knihovny, zčásti někdo jiný	129	31
nevím	1	0
nikdo, tento software/hardware nepoužíváme	10	2
celkem	411	100

Správa webové prezentace

Uved'te prosím, kdo má ve Vaší knihovně na starosti správu následujícího softwaru/hardware: [webová prezentace]	Počet	Procentuální podíl
pracovníci knihovny	230	56
někdo jiný	73	18
zčásti pracovníci knihovny, zčásti někdo jiný	92	22
nevím	2	0
nikdo, tento software/hardware nepoužíváme	14	3
celkem	411	100

Knihovní software

Vyberte knihovní software, který v knihovně používáte:	Počet	Procentuální podíl
Aleph	4	1
CDS ISIS	0	0
DAWINCI	8	2
KPSys/KPWin	38	9
LANius/Clavius	340	83
TinLib/T Series	0	0
Jiné	6	1
žádný	12	3
celkem	408	100

Komunikace s ostatními uživateli knihovního softwaru

Vyberte prosím obvyklý způsob komunikace s ostatními uživateli knihovního softwaru	Počet
e-mail (včetně elektronických konferencí)	381
sociální sítě nebo systémy pro rychlou výměnu zpráv (instant messaging)	72
telefon	333
setkávání na seminářích a jiných odborných akcích	245
žádná komunikace	8

Zavedení knihovního softwaru

Plánuje Vaše knihovna zavedení knihovního softwaru?	Počet	Procentuální podíl
ano, do jednoho roku	1	8
ano, za jeden až dva roky	3	25
ano, za tři až pět let	2	17
ano, za více než pět let	2	17
ne	4	33
celkem	12	100

Změna knihovního softwaru

Plánuje Vaše knihovna změnu knihovního softwaru?	Počet	Procentuální podíl
ano, do jednoho roku	15	4
ano, za jeden až dva roky	14	4
ano, za tři až pět let	26	7
ano, za více než pět let	24	6
ne	318	80
celkem	397	100

Zahrnutí svobodného softwaru

Chystáte se do výběru nového knihovního softwaru zahrnout i svobodný software?	Počet	Procentuální podíl
určitě ano	10	11
spíše ano	10	11
spíše ne	9	10
určitě ne	0	0
nevím	58	67
celkem	87	100

Dostupnost placené podpory v češtině

Vyberte prosím, co při výběru nového knihovního softwaru pokládáte za důležité: [dostupnost placené podpory v češtině]	Počet	Procentuální podíl
velmi důležité	57	69
spíše důležité	17	20
středně důležité	8	10
spíše nedůležité	0	0
velmi nedůležité	1	1
celkem	83	100

České rozhraní softwaru

Vyberte prosím, co při výběru nového knihovního softwaru pokládáte za důležité: [české rozhraní softwaru]	Počet	Procentuální podíl
velmi důležité	61	72
spíše důležité	18	21
středně důležité	6	7
spíše nedůležité	0	0
velmi nedůležité	0	0
celkem	85	100

Podpora metodického pracoviště

Vyberte prosím, co při výběru nového knihovního softwaru pokládáte za důležité: [podpora metodického pracoviště]	Počet	Procentuální podíl
velmi důležité	42	51
spíše důležité	27	33
středně důležité	10	12
spíše nedůležité	3	4
velmi nedůležité	0	0
celkem	82	100

Zkušenosti jiných knihoven

Vyberte prosím, co při výběru nového knihovního softwaru pokládáte za důležité: [zkušenosti jiných knihoven]	Počet	Procentuální podíl
velmi důležité	31	37
spíše důležité	43	52
středně důležité	9	11
spíše nedůležité	0	0
velmi nedůležité	0	0
celkem	83	100

Pořizovací a provozní náklady

Vyberte prosím, co při výběru nového knihovního softwaru pokládáte za důležité: [pořizovací a provozní náklady]	Počet	Procentuální podíl
velmi důležité	61	71
spíše důležité	22	26
středně důležité	3	3
spíše nedůležité	0	0
velmi nedůležité	0	0
celkem	86	100

Existence firmy poskytující daný software jako službu

Vyberte prosím, co při výběru nového knihovního softwaru pokládáte za důležité: [existence firmy v ČR poskytující daný software jako službu]	Počet	Procentuální podíl
velmi důležité	48	56
spíše důležité	21	25
středně důležité	11	13
spíše nedůležité	5	6
velmi nedůležité	0	0
celkem	85	100

Počítače pro čtenáře: operační systém

Operační systém	Počet	Procentuální podíl
MS Windows	388	94
Mac OS X	2	0
GNU/Linux	33	8
nevím	5	1

Počítače pro čtenáře: kancelářský balík

Kancelářský balík	Počet	Procentuální podíl
Microsoft Office	305	74
LibreOffice	68	17
Apache OpenOffice	34	8
nevím	23	6

Počítače pro čtenáře: webový prohlížeč

Webový prohlížeč	Počet	Procentuální podíl
Microsoft Internet Explorer	322	78
Mozilla Firefox	270	66
Google Chrome	248	60
Opera	36	9
Safari	2	0
nevím	1	0

Pracovní počítač: operační systém

Operační systém	Počet	Procentuální podíl
Microsoft Windows	399	97
Mac OS	1	0
GNU/Linux	4	1
nevím	2	0

Pracovní počítač: kancelářský balík

Kancelářský balík	Počet	Procentuální podíl
Microsoft Office	364	89
Libre Office	44	11
Apache OpenOffice	19	5
Google Apps	22	5
nevím	6	1

Pracovní počítač: webový prohlížeč

Webový prohlížeč	Počet	Procentuální podíl
Microsoft Internet Explorer	284	69
Mozilla Firefox	223	54
Google Chrome	239	58
Opera	23	6
Safari	0	0
navím	1	0

Vlastní zkušenosti se svobodným softwarem

Osobně svobodný software:	Počet	Procentuální podíl
používám každý den nebo téměř každý den	114	28
používám v průměru alespoň jednou za měsíc	25	6
používám méně často	27	7
vůbec nepoužívám	38	9
nejsem schopen rozlišit od jiného softwaru, takže nemohu uvést, jak často jej používám	144	35
používám, ale neodhadnu, jak často	60	15
celkem	408	100

Nasazení svobodného softwaru v knihovně

Nasazení svobodného softwaru v naší knihovně:	Počet	Procentuální podíl
plně podporuji	78	19
spíše podporuji	93	23
spíše nepodporuji	16	4
je věc, na kterou nemám vyhraněný názor	220	54
celkem	407	100

Závěr

- **svobodný software každý den nebo téměř každý den používá vědomě necelých 30 % respondentů**
- **přes 40 % respondentů podporuje nasazení svobodného softwaru v knihovně**
- **35 % respondentů uvádí, že není schopno rozlišit, zda využívají svobodný software**
- **téměř 90 % knihoven pokládá za velmi nebo spíše důležitou dostupnost placené podpory v češtině**

Děkuji za pozornost!